

Struktura indeksa: B-stablo

<http://cis.stvincent.edu/html/tutorials/swd/btree/btree.html>

Uvod

- ISAM (Index-Sequential Access Method, IBM sredina 60-tih godina 20. veka)
- Nedostaci: sekvencijalno pretraživanje indeksa
- Poboljšanje: indeks nad indeksom
- Uopštavanje: drvoidna indeksna struktura
  - svaki nivo osim nivoa lista je redak indeksa
  - ilustracija

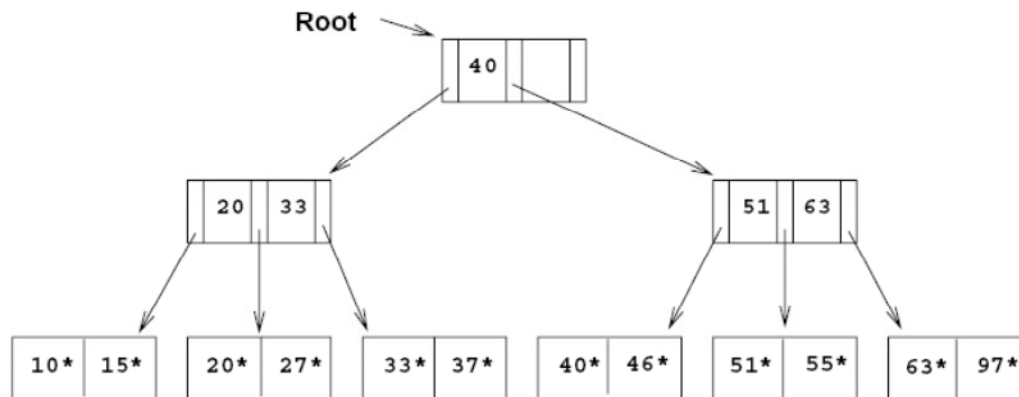

Figure 9.5 Sample ISAM Tree

ISAM

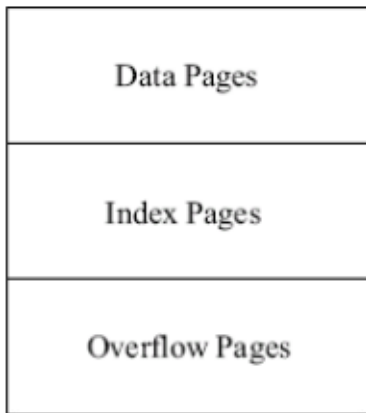

Figure 9.4 Page Allocation in ISAM

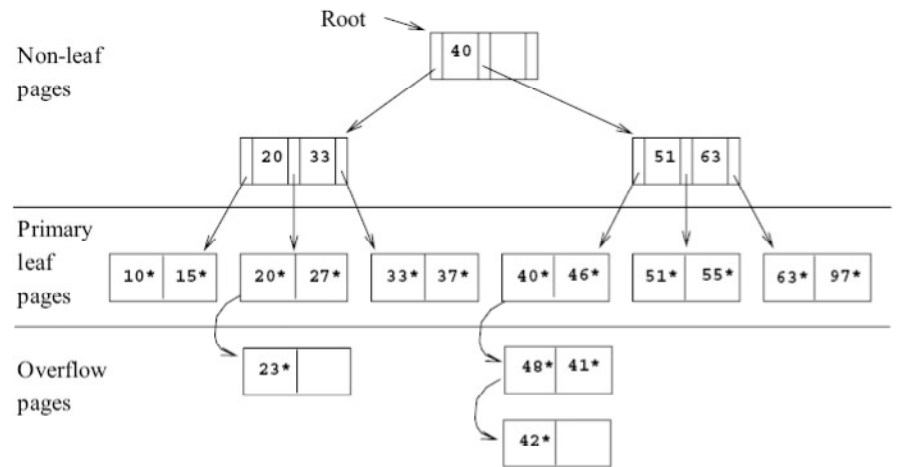

Figure 9.6 ISAM Tree after Inserts

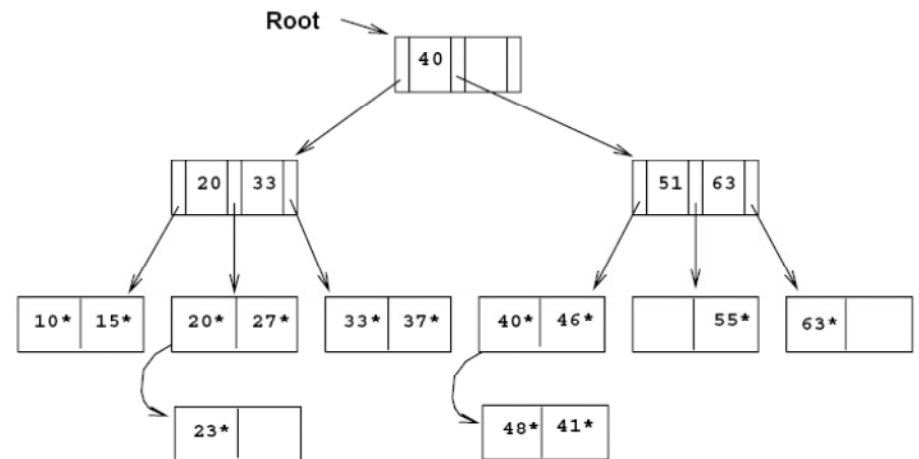

Figure 9.7 ISAM Tree after Deletes

Definicije

Graf

- *Usmereni graf* Γ je uređeni par (A, r) , gde je A – konačni skup a r – binarna relacija nad skupom A .
- Elemente skupa A zovemo *čvorovi*, a elemente skupa r – *potezi*. Ako je $(a_i, a_j) \in r$ poteg, kaže se da je čvor a_i – *neposredni prethodnik* čvora a_j , a da je čvor a_j – *neposredni sledbenik* čvora a_i ; takođe, čvor a_i je *izlazni čvor* potega (a_i, a_j) , a čvor a_j je *ulazni čvor* potega (a_i, a_j) .
- *Ulazni red* čvora a_i je broj potega kojima je taj čvor – ulazni čvor, a *izlazni red* čvora a_i je broj potega kojima je taj čvor – izlazni čvor.
- *Putanja dužine n* od čvora a_i do čvora a_k u grafu Γ je niz čvorova $(a_i, a_{i+1}, \dots, a_{i+n})$, takvih da je $a_{i+n} = a_k$ i $(a_j, a_{j+1}) \in r$ za svako $j = i, i + 1, \dots, i+n-1$. Putanja od čvora a_i do čvora a_k , dužine veće od 1, za koju važi da je $a_i = a_k$, zove se *ciklus*.

Stablo

Stablo

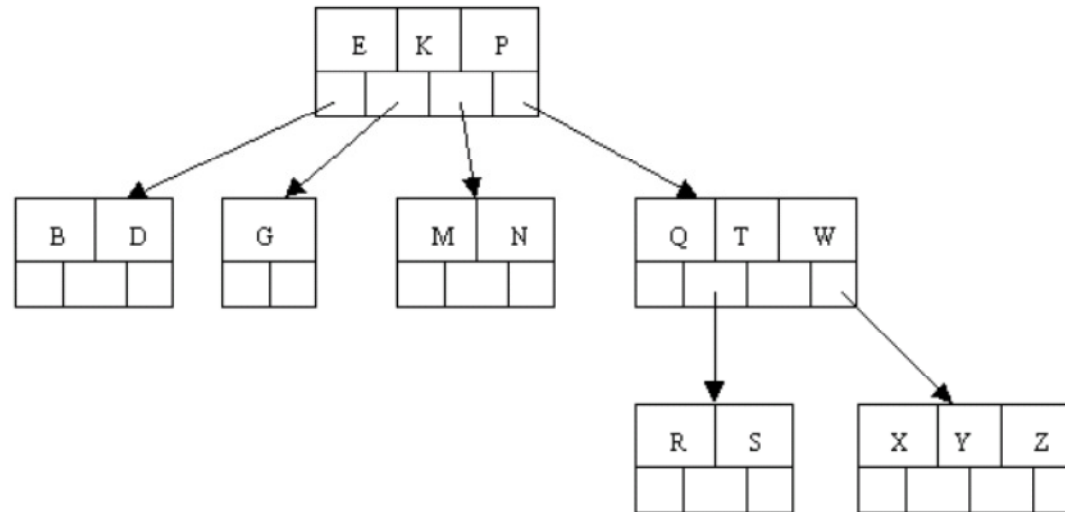
Graf Γ je *stablo* ako zadovoljava sledeće uslove:

- ulazni red svakog čvora (osim jednog) je 1;
  - ulazni red jednog čvora je 0, i taj čvor se zove *koren* stabla;
  - izlazni red svakog čvora je ≥ 0 i konačan;
  - graf Γ ne sadrži cikluse.
-
- čvorovi bez neposrednih sledbenika zovu se *listovi* stabla (izlazni red svakog lista je 0);
  - *visina* stabla je maksimalna dužina putanje od korena do nekog lista stabla.
  - čvorovi – neposredni sledbenici istog čvora zovu se *braća*

Stablo reda m

- Stablo reda m je stablo u kome je izlazni red svakog čvora manji ili jednak m (svaki čvor ima najviše m sledbenika).
- Svaki čvor sadrži određen broj *ključeva*; čvor sa k sledbenika sadrži tačno $k - 1$ ključeva.
- Ako su ključevi i podstabla uređeni kao kod stabla pretrage, stablo reda m naziva se **stablom pretrage reda m** .
- Primer: stablo pretrage reda 4 (prvi red čvora prikazuje ključeve, drugi red pokazivače na čvorove sledbenike).
- U realnoj situaciji, umesto ključa biće ceo slog, pa će u prvom redu biti niz slogova koji uključuje ključ i pridružene podatke (ili ključ i redni broj sloga, ako su slogovi smešteni u posebnoj datoteci).

Stablo pretrage reda m: primer

Stablo pretrage reda m: osobine

- Čvor stabla pretrage reda m može da se predstavi strukturom sa brojem ključeva (*int Broj*) i dva niza: nizom *Ključevi* od m-1 ključeva nekog tipa i nizom *Grane* od m pokazivača na strukture istog tipa
- Struct NodeType
{
    int Broj; // broj ključeva smeštenih u tekućem čvoru
    tipKljuča Ključevi[m-1]; // niz za najviše m-1 ključeva
    struct NodeType *Grane [m]; // niz pokazivača
} N;
- U tom slučaju, stablo pretrage reda 4 (slično za m) treba da zadovolji sledeće uslove u vezi sa uređenjem ključeva:

Stablo pretrage reda m: osobine

- Ključevi u svakom čvoru su u rastućem poretku.
- U svakom čvoru N važi:
  - Podstablo koje počinje u strukturi N.Grane[0] sadrži ključeve koji su manji od N.Ključevi[0].
  - Podstablo koje počinje u strukturi N.Grane[1] sadrži ključeve koji su veći od N.Ključevi[0] i istovremeno manji od N.Ključevi[1].
  - Podstablo koje počinje u strukturi N.Grane[2] sadrži ključeve koji su veći od N.Ključevi[1] i istovremeno manji od N.Ključevi[2].
  - Podstablo koje počinje u strukturi N.Grane[3] sadrži ključeve koji su veći od N.Ključevi[2].
- Ne govorimo o duplikatima

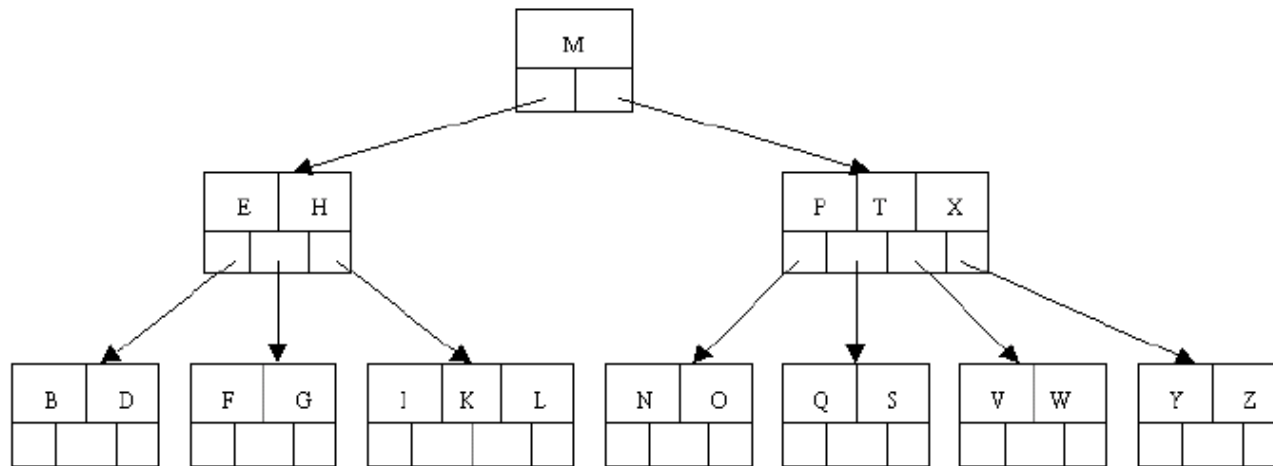
B-stablo

- Posebno poželjna osobina stabla pretrage reda m , kada je u pitanju efikasnost njegovog pretraživanja, jeste *balansiranost* koja označava da je dužina puta od korena do svakog lista jednaka.
- Visina stabla: $\log_m Br$, Br – ukupan broj ključeva u stablu; obično 3-4 (npr. 10000000 ključeva, $m=50$, visina 4)
- Jedna specifična struktura balansiranog stabla, poznata kao **B-stablo**, poslužila je kao osnov za izgradnju niza struktura podataka koje se koriste u implementaciji indeksa.
- Struktura **specijalizovana za korišćenje na disku**
- **Čvorovi** – blokovi fiksne veličine na disku – “**stranice**”
- Puno ključeva na jednoj stranici, puno sledbenika, veliki red m – velika efikasnost pristupa podacima na disku

B-stablo

- B-stablo reda m je stablo pretrage reda m takvo da:
  - Svi listovi su na najnižem nivou (stablo je balansirano)
  - Svi unutrašnji čvorovi (osim možda korena) imaju najmanje $\lceil m / 2 \rceil$ (nepraznih) sledbenika.
  - Koreni čvor, ako nije list, ima najmanje 2 sledbenika, a ako je istovremeno i list onda nema sledbenika (i stablo se sastoji samo od tog jednog čvora)
  - Svaki list sadrži najmanje $\lceil m / 2 \rceil - 1$ ključeva
- B-stablo je osnovna drvoidna indeksna struktura
- Sadrži podatke (ključeve tj. slogove) **na svim nivoima**
- Popunjenost stranice min 50%, u proseku oko 70%
- Modifikacije: B* stablo, B+ stablo, sa većom popunjenošću / razdvojenim indeksom od podataka / sekvencijalnošću nad podacima

B-stablo: primer - red 5

Operacije nad B-stablom: pretraživanje

- (1) Neka je stranica N - korena stranica
- (2) Pretražiti stranicu N na ključ Klj
- (3) Ako je ključ Klj nađen, pretraživanje uspešno
- (4) Inače,
  - Ako je stranica N list, pretraživanje je neuspešno
  - Inače, naći među ključevima $N.Kljucevi[0]$, $N.Kljucevi[1]$, $N.Kljucevi[2]$, ..., $N.Kljucevi[Br-1]$ najmanji ključ koji je veći od Klj ; neka je to ključ $N.Kljucevi[j]$; N postaje stranica na koju pokazuje pokazivač $N.Grane[j]$; Ako takav ključ ne postoji, N postaje stranica na koju pokazuje pokazivač $N.Grane[Br]$; preći na korak 2.
- Primer: pretražiti prethodno stablo na ključeve S , J , A

- <http://www.csanimated.com/animation.php?t=B-tree>
- <http://wiki.algoviz.org/AlgovizWiki/B-Trees>
- http://www.cs.hut.fi/Research/TRAKLA2/exercises/BTree_insert.html